

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แหล่งการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มียู่ในสังคมรอบตัวเรา ซึ่งสามารถศึกษาเรียนรู้จากสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ทั้งจากสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติและสิ่งมนุษย์สร้างขึ้น ทุกอย่างเป็นแหล่งความรู้ที่ทำให้คนในสังคมเกิดการเรียนรู้และนำไปประกอบการณ์ในการเรียนรู้ที่ได้รับเหล่านั้นมาปรับใช้ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของตนได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง การศึกษาเรียนรู้ของคนจึงเกิดขึ้นตลอดชีวิต ดังคำกล่าวที่ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนามนุษย์ในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมมีความเชื่อมั่นในตนเอง และดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538)

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมในระบบโลกาภิวัตน์ กระแสหลักในการพัฒนาประเทศของไทยที่เน้นไปทางด้านเศรษฐกิจ เป็นเหตุปัจจัยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบในสังคมอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ชุมชนไทยเปลี่ยนจากการพึ่งตนเอง ผู้การพึ่งพาภายนอกมากขึ้น ในขณะที่ทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นฐานการผลิตที่สำคัญถูกทำลายมากขึ้น กระแสการบริโภคนิยมแผ่เข้าไปในชุมชนชนบท สันคลอนระบบสังคมวัฒนธรรมของชุมชน ชุมชนชนบทจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ นอกจากนั้นการศึกษาและการปกครองที่ถูกกำหนดมาตรฐานจากรัฐส่วนกลางทำให้ชุมชนต้องพึ่งพิงกับรัฐมากขึ้น ดังนั้น การเผชิญหน้าของชุมชนต่อโลกภายนอกย่อมมิใช่เรื่องง่าย ชุมชนจำเป็นที่ต้องเรียนรู้ที่จะจัดการกับภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นและปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยอาศัยต้นทุนทางสังคม วัฒนธรรมและฐานการผลิตที่เข้มแข็งพอ

สังคมไทยปัจจุบันมีความเป็นประชาธิปไตยและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น กำหนดทิศทางการพัฒนามากขึ้น ให้ความสำคัญต่อเรื่องสิทธิมนุษยชน การเคารพสิทธิความเป็นมนุษย์และความเท่าเทียมของคนในสังคม ดังนั้น กระแสตื่นตัวของคนในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับกระแสโลกที่องค์การสหประชาชาติ องค์การนาซาติ นักวิชาการ นักอนุรักษ์ที่พูดถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน การหันมาให้ความสนใจชุมชนที่เป็นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศและมีต้นทุนทางสังคม วัฒนธรรมและฐานการผลิตอยู่แล้วจึงเป็นสิ่งสำคัญ แต่เนื่องจากความเข้าใจของคนในสังคม

ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนชนบทยังมีช่องว่างและขาดความชัดเจน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่จะนำพาผู้คนภายนอกชุมชน ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมให้มีโอกาส เข้าไปเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองกับคนภายในชุมชน ได้รับข้อมูลที่แท้จริง สร้างมิตรภาพ และเกิดความเข้าใจในพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมอันเป็นต้นทุนของชุมชนที่จะทำให้ คนภายนอกสามารถช่วยเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนไปในทิศทางที่เหมาะสมและยั่งยืน

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดชายแดน ที่มีทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวและมี ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูงแห่งหนึ่งของประเทศไทย ประกอบกับมีที่ตั้งติดกับรัฐฉาน ของสหภาพพม่า มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนทอดขนานไปกับทิวเขาถนนธงชัย และทิวเขาแดนลาว ถูกปกคลุมไปด้วยหมอกตลอดทั้งปี จึงได้รับการขนานนามว่า เมืองสามหมอก ประกอบกับมีความโดดเด่นในวัฒนธรรมผสมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ม้ง ลีซอ และ จินคณะชาติอพยพ (จีนยูนนาน) จนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของจังหวัด กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เหล่านี้มีความแตกต่าง ทั้งกายภาพของที่ตั้ง ภาษา วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การประกอบอาชีพ รวมทั้งขนบจารีตประเพณีที่หลอมรวมเป็นวิถีชีวิตของผู้คนและวิถีชีวิตของชุมชนกลายเป็น วัฒนธรรมของชุมชนที่แข็งแกร่ง

ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ชุมชนชาวจีนยูนนานนับเป็นกลุ่มที่น่าสนใจเข้าไปศึกษา ประกอบกับชุมชนชาวจีนยูนนานในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีอยู่ 3 ชุมชนคือ 1) ชุมชนจีนยูนนาน บ้านรักไทย สถานที่ท่องเที่ยวที่เลื่องชื่ออยู่ในภูมิประเทศที่สวยงาม รายล้อมด้วยเทือกเขา ตามแนวชายแดนไทยพม่าและมีเทศกาลสำคัญคือ เทศกาลชิมชาที่จัดขึ้นทุกปี 2) ชุมชนจีนยูนนาน บ้านรุ่งอรุณหรือบ้านแม่สุยะจีนในอดีต ตั้งอยู่ท่ามกลางเขาหินปูนสลับซับซ้อน เป็นที่ตั้งของ วัดป่าถ้ำวัวสุญดารามวัดป่าที่แทรกตัวอยู่ท่ามกลางแมกไม้และภูผาสวยแปลกตา และ 3) ชุมชนจีน ยูนนานบ้านสันติชล เป็นหมู่บ้านที่อุดมด้วยธรรมชาติและทิวทัศน์อันสวยงาม ป่าไม้ ที่ยังคง ความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นแหล่งต้นน้ำ ลำธาร รวมทั้งจุดเด่นในด้านภูมิปัญญาการสร้างบ้าน จากดินและภูมิปัญญาการแปรรูปถั่วเหลือง ถึงแม้ในอดีตทั้ง 3 ชุมชนต่างเคยได้รับความบอบช้ำและ ผลกระทบทางลบจากปัญหายาเสพติดเนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งผลิต ทั้งฝิ่น เฮโรอีนและยาบ้า ที่ตั้งอยู่ ในรัฐฉานของสหภาพพม่า หากในปี พ.ศ.2547 รัฐบาลประกาศทำสงครามกับยาเสพติด ส่งผลให้ผู้ค้า รายใหญ่หลายคนหลบหนีออกนอกประเทศ ส่วนที่เหลือถูกจับกุม ปัญหาเสพติดในชุมชน ทั้ง 3 แห่งจึงค่อย ๆ ลดน้อยลงโดยลำดับ ประกอบกับทั้งสามชุมชนมีทรัพยากรทางธรรมชาติ ที่สวยงามและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวอยู่เป็นทุนเดิม ชุมชนทั้ง 3 จึงรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเปิดเป็นชุมชนท่องเที่ยวขึ้นภายใต้แนวคิด “ใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวช่วยจัดปัญหาเสพติด สร้างรายได้และส่งเสริมอาชีพภายในชุมชน

อย่างยั่งยืน” ซึ่งสอดคล้องกับ พจนา สวนศรี (2546) กล่าวว่า เจตนารมณ์ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนที่ชุมชนกำลังเผชิญอยู่ เพื่อที่จะเชื่อมโยงเรื่องการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนและมองการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม เนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวกับทรัพยากรที่ชุมชนใช้เป็นฐานการผลิตเป็นทรัพยากรเดียวกัน วัฒนธรรมสังคมเป็นตัวขับเคลื่อนเรื่องจิตวิญญาณของชุมชนในการสร้างความสัมพันธ์กันภายในชุมชนและการสัมพันธ์กับภายนอก ควรจะเชื่อมโยงให้เห็นการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม

ชุมชนจินยูนนานทั้ง 3 ได้ปรึกษากันเพื่อหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีทิศทางที่ดียิ่งขึ้น และสามารถเชื่อมโยงทั้งสามชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของทั้งสามชุมชน ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ประเพณี และอาชีพของจินยูนนาน สมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเห็นพ้องกันว่า บ้านสันติชลควรเป็นหมู่บ้านหลักในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจินยูนนานขึ้น เนื่องจากความพร้อมทางด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองปายเพียง 4.5 กิโลเมตร ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาได้อย่างสะดวกมากกว่าหมู่บ้านอีกสองแห่ง ดังนั้นบ้านสันติชลจึงเปรียบเสมือนประตูสู่ชุมชนจินยูนนาน

ในฐานะหมู่บ้านหลัก ชุมชนจินยูนนานบ้านสันติชลจึงเห็นความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่จะช่วยขับเคลื่อนชุมชนและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์แบบควบคู่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วน จึงใช้แนวคิดในการทำงานร่วมกันของประชาชนในหมู่บ้านที่จะจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นแหล่งบริการข้อมูลข่าวสารด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นห้องเรียนของชุมชน สำหรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ชุมชน นับเป็นต้นทุนสำคัญในการพัฒนา แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง อันนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งและสุขภาวะในชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นเรื่องที่จะต้องคิดจากชุมชนเอง นอกจากนั้นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) ต้องมีสถานที่ที่สามารถใช้จัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย สะดวก การมาใช้บริการยึดหลักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน 2) มีคณะกรรมการเป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชน มีจิตสำนึกสาธารณะ 3) มีบุคลากรทำหน้าที่จัดกระบวนการศึกษาหาองค์ความรู้ไว้บริการ และเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ 4) มีสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลายครบถ้วนให้บริการความรู้ได้ในทุกรูปแบบ 5) มีข้อมูลสำหรับการให้บริการแนะแนวต่าง ๆ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ 6) มีเจ้าภาพ

สำหรับจัดกิจกรรมให้เกิดการเคลื่อนไหวมีชีวิตชีวา และ 7) ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาสาสมัคร ประชาชนเข้ามามีส่วนเชื่อมโยงองค์ความรู้ต่าง ๆ อย่างสมดุล (ธวัช ชลารักษ์, 2552)

ชุมชนจีนยูนนานบ้านสันติชลได้จัดสร้างอาคารบ้านดินขึ้น 1 หลัง เพื่อใช้เป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้วัฒนธรรมจีนยูนนาน สะท้อนอัตลักษณ์ให้กับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้ศึกษาเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกัน รวมถึงเป็นสื่อในการปลูกสร้างจิตสำนึกการเรียนรู้ให้กับคน รุ่นใหม่ในชุมชนให้ภาคภูมิใจในตนเอง ทั้งนี้หากการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้เป็นผลสำเร็จ ชุมชนจีนยูนนานบ้านสันติชลเป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบทางด้านกระบวนการ มีส่วนร่วมและเป็นจุดเชื่อมโยงให้การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน ส่งเสริมการจ้างแรงงานในชุมชนและยังเป็นการส่งเสริมการค้า บริการด้านการท่องเที่ยวชุมชนก่อเกิดกระจายรายได้สู่ชุมชน ที่มีความ สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่นซึ่งหมายรวมถึงวิถีชีวิต สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้านจนนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง แบบบูรณาการต่อการพัฒนา สังคม วัฒนธรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชน เหล่านี้ล้วน เป็นประโยชน์กับชุมชนเป็นอย่างยิ่ง

แต่เนื่องจากการสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจีนยูนนานไม่มีการจัดการศูนย์ที่เป็นรูปธรรม ส่งผลให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจีนยูนนานบ้านสันติชล ไม่สามารถเปิดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของ ชุมชนได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากบทเรียนของหลายชุมชนที่ก่อสร้างสถาปัตยกรรมใหม่ ๆ โดยนักพัฒนาที่ไม่เข้าใจชุมชน สิ่งก่อสร้างไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน บทสรุป สุดท้ายสถานที่นั้นก็เป็นเพียงอนุสรณ์สถานที่ไม่มีประโยชน์เหลือไว้ให้เห็นเป็นความทรงจำราคา แพงของชุมชน ดังนั้น การจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจีนยูนนานบ้านสันติชลจึงจำเป็นต้องศึกษา เรียนรู้จากบทเรียนในอดีต เพื่อจะได้ไม่เกิดความผิดพลาดจากในอดีตที่ผ่านมา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยนักวิจัยกับชุมชน ผู้นำ ชาวบ้านและองค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย โจทย์หลักของการวิจัยคือ “ชุมชนจีน ยูนนานทั้งสามชุมชนจะสามารถจัดการระบบข้อมูลและหารูปแบบในการสื่อสารองค์ความรู้ผ่าน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจีนยูนนานได้อย่างไร” โดยมีเป้าหมายให้ชุมชนจีนยูนนานทั้ง 3 ชุมชน สามารถจัดระบบข้อมูลและหารูปแบบในการสื่อสารองค์ความรู้ผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อ ส่งเสริมอาชีพและการท่องเที่ยวโดยชุมชนจีนยูนนาน และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่าง ชุมชนทั้งสาม ซึ่งมีชุมชนจีนยูนนานบ้านสันติชลเป็นแกนนำหลักในทุกขั้นตอนของการก่อตั้งศูนย์ การเรียนรู้ชุมชน รวมถึงการวางแผนพัฒนาเพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้เป็นศูนย์การเรียนรู้

ชุมชนตัวอย่างที่เน้นการมีส่วนร่วมเข้ามาเป็นสังกระตุนเพื่อใหัชุมชนเข้าใจศักยภาพของตนเองสามารถนำไปวางแผนในการจัดการชุมชนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวม และจัดระบบองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอาชีพของชาวจันญนนานบ้านสันตติล
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการพัฒนาอาชีพโดยชุมชนจันญนนานบ้านสันตติล
3. เพื่อสำรวจความต้องการจากนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจันญนนาน บ้านสันตติล
4. เพื่อหาแนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจันญนนาน บ้านสันตติล

คำถามหลักการวิจัย

ชุมชนจันญนนานทั้ง 3 ชุมชนสามารถจัดการระบบข้อมูลและหารูปแบบในการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจันญนนานได้อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาคั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ระหว่างนักวิจัย ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และภาคีที่เกี่ยวข้อง ของชุมชนจันญนนานบ้านสันตติล ตำบลเวียงใต้ อำเภอลาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อศึกษา รวบรวม จัดระบบองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อาชีพและการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษากระบวนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสำรวจความต้องการการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และแนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาอาชีพ โดยมีขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินการศึกษาคั้งนี้

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ

1. ตัวแทนชาวจันญนนานบ้านสันตติล บ้านรุ่งอรุณ บ้านรักไทย จำนวน 20 คน
 - 1.1 กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้รู้ ผู้อาวุโส จำนวน 5 คน
 - 1.2 ตัวแทนกลุ่มแกนนำกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 10 คน

1.3 ตัวแทนกลุ่มชาวบ้าน จำนวน 8 คน

2. ตัวแทนเจ้าหน้าที่จากวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน สาขาอำเภอป่า จำนวน 3 คน

3. เจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงาน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นแม่ฮ่องสอน

จำนวน 2 คน

4. กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนจีนยูนนานบ้าน

สันติชล จำนวน 306 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยอ้างอิงตารางกลุ่ม

ตัวอย่างของ Kerjcie and Morgan (1970)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดประเด็นและเนื้อหาในการศึกษา ดังนี้

1. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

1.1 ระยะเตรียมการวิจัย

1.1.1 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

1.1.2 การสำรวจและศึกษาชุมชน

1.1.3 การคัดเลือกชุมชน

1.1.4 การเข้าสู่ชุมชน

1.1.5 การเตรียมคนและเครือข่ายความร่วมมือ

1.2 ระยะดำเนินการวิจัย

1.2.1 การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน

1.2.2 การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ

1.2.3 การกำหนดแผนงาน โครงการและการจัดการ

1.2.4 การปฏิบัติตามโครงการ

1.3 ระยะการติดตามและประเมินผลโครงการ

2. รวบรวมข้อมูล ด้านประวัติศาสตร์ รากเหง้า เรื่องราวที่มาของชุมชนจีนยูนนานจากจีน
สู่ไทย วิถีชีวิต ปฏิทินกิจกรรมในรอบปี วัฒนธรรม การท่องเที่ยวโดยชุมชนและอาชีพของชาวจีน
ยูนนานและจัดนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดระบบองค์ความรู้ ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านประวัติศาสตร์

2.2 ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรม ภูมิปัญญาด้านสุขภาพ

สาเหตุของการเจ็บป่วยและการรักษาโรค

2.3 ด้านการประกอบอาชีพของชาวจีนยูนนาน

3. ศึกษากระบวนการการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาอาชีพโดยชุมชนจีนยูนนาน บ้านสันติชล

4. สำรวจความต้องการจากนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจีนยูนนาน บ้านสันติชล ตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าเย็บ จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยสามารถจำแนกรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประเภทต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ห้องแสดงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2 ห้องอินเตอร์เน็ตชุมชน

4.3 ห้องวิชาการชุมชน

4.4 ห้องการเรียนรู้กลุ่มอาชีพชุมชน

4.5 ร้านค้าชุมชน

4.6 ลานกิจกรรมชุมชน

4.7 ห้องสมุดชุมชน / ห้องสมุดประชาชน

4.8 ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน / ชุมชน

5. หาแนวทางในการจัดการภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาอาชีพ โดยกำหนดไว้ 5 ด้าน ดังนี้

5.1 การจัดกิจกรรมนำเสนอ (display) ภายในศูนย์ฯ และกิจกรรมนอกศูนย์ฯ

5.2 การจัดการด้านสื่อในการนำเสนอ

5.3 การจัดการด้านบุคลากรที่ดูแลสถานที่และมัคคุเทศก์

5.4 การจัดการด้านการบริหารกองทุนของศูนย์ฯ

5.5 การจัดการด้านเวลาทำการของศูนย์ฯ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง ศูนย์รวมการจัดกิจกรรมที่แสดงถึงกลุ่มชาติพันธุ์จีนยูนนานของบ้านสันติชล ตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าเย็บ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย ส่วนการจัดแสดงกิจกรรมภายในตัวอาคารและการจัดแสดงกิจกรรมต่าง ๆ บริเวณโดยรอบอาคาร

การจัดการศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจีนยูนนานบ้านสันติชล ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดกิจกรรมนำเสนอ (display) ภายในศูนย์ฯ และกิจกรรมนอกศูนย์ฯ การจัดการด้านสื่อในการนำเสนอ การจัดการด้านบุคลากรที่ดูแลสถานที่และมัคคุเทศก์ การจัดการด้านการบริหารกองทุนของศูนย์ฯ และการจัดการด้านเวลาทำการของศูนย์ฯ

การพัฒนาอาชีพ หมายถึง การพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนบ้านสันติชล ให้ได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นและเพิ่มทักษะของผู้ที่จะประกอบอาชีพเพื่อก่อให้เกิดรายได้

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนบ้านสันติชลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว ดำเนินงานในทุกขั้นตอนและให้เหมาะสมในฐานะที่เป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดท่องเที่ยวในชุมชน

ชุมชนจีนยูนนาน บ้านสันติชล หมายถึง ชาวจีนที่อพยพจากมณฑลยูนนานในประเทศจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ณ หมู่บ้านสันติชล หมู่ที่ 5 ตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าอ้อ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลด้านองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอาชีพของชาวจีนยูนนานที่เป็นระบบและจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลชุมชน
2. ได้ทราบกระบวนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวจีนยูนนาน (Life museum) จำนวน 1 ศูนย์
3. ได้รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจีนยูนนานเพื่อส่งเสริมอาชีพและการท่องเที่ยวโดยชุมชนจีนยูนนาน บ้านสันติชล
4. ได้แนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจีนยูนนาน บ้านสันติชล ตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าอ้อ จังหวัดแม่ฮ่องสอน